

ԹԵԶՄՈՒՄԻ

DIRECTION DU JOURNAL MEDJMOUA-ALHABAR 65 Grand'Rue de Pera 65

ԱԼ-ԳԱՄԻ

مجموعه اخبار

بک اوغلی تقسیم جادوسی 75

Հագեթանա միւթէալիք խուսուսաթ իշին Թ. ԹՕԼԱՅԵԱՆ աւերաճաաթ օլունաւ — Իտարէխանէմիդ Պէյ յօղունտա ճատտէի քէպիրտէ 65

ԱՍԻԹԱՆԷ 25 ՅՈՒՆԻՍ

ԱՊՕՆԵՄԱՆ ՇԱՐԹԱՐԸ

Table with 2 columns: Item description and Price. Items include 'Սէնէլիկի Տէրիսատէթ իշին', 'Ալթը այլը', 'Իւշ այլը', 'Թաշրաւա հափթատա պիր եւ իքի տէֆա կէօնտէրիլմէք իւզրէ սէնէլիկի քօպթա իւճրէթիլէ', 'Թաշրաւա հէր նիւսիւշ այրը այրը կէօնտէրիլմէք մահէլլէր իշին'.

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Բ.

Արդ, ապիւս ընթերցող, այսպիսի գերազանց վկայութիւններէ ետքը, այսպիսի համաշխարհական հեղինակութիւններէ, մանաւանդ այսքան պայծառ իրողութիւններէ ետքը ելնել և ըսել թէ «Պետրոս Առաքեալ չէ եղած գլուխ առաքելական դասուն և թէ իւր յաջորդք չեն ունեցած ո՛ր և է գերազանց իշխանութիւն», ի՞նչ կը նշանակէ եթէ ո՛չ բացարձակ տգիտութիւն կամ կամաւոր կուրուսթիւն: Աշխարհ՝ իւր գոյութենէն ի վեր չէ տեսած վարդապետութիւն մը կամ իրողութիւն մը, որոյ ի հաստատութիւն այնքան պատկառելի վկայութիւնք լինին որքան եղած են և կան Քահանայապետական Գերիշխանութեան մասին: Ոչ թէ բազմազան ազգեր, ո՛չ թէ անթիւ սերունդներ, այլ և ո՛չ իսկ անհատ մը միայն գոհուած է հաստատելու համար ճշմարտախօսութիւնն Պղատոնի, Քսենոփոնի, Տաքսիտոսի կամ Սալուստի. և սակայն յիմարներու կարգը պիտի անցնէր ով որ ուրանար այսօր Սոկրատի գոյութիւնը կամ կեսարու աշխարհակալութիւնը: Քննեցէ՛ք բոլոր ազգաց պատմութիւնները, և այն անթիւ իրողութեանց մէջ որք պատմական ճշմարտութեանց կարգն անցած են, գտէ՛ք մի միայն իրողութիւն վկայեալ այնպէս ինչպէս Տիեզերական Եկեղեցւոյ միութեան վարդապետութիւն և իրողութիւնն էթէ Օգոստինոսներէ, Ոսկեբերաններէ, Կիպրիանոսներէ, Հերոնիմոսներէ, Գրիգորներէ, Լամբրոնացիներէ, Բասիլներէ, Ֆ. Արիմարէնիկներէ Ա. Պօպօլաներէ, Տ. Կոմիտասներէ, Տ. Միքայէլ յէններէ (1) վերջը այսինքն գիտութեան, հան-

(1) Ս. Ֆիտէլիս Սիկմարէնիկէն, Երանելի Անդրէաս Պօպօլա, Երանուրհն Տ. Կոմիտաս և Երանուրհն Տ. Միքայէլ՝ մարտիրոսք կաթողիկէ ճշմարտութեան և միութեան եկեղեցւոյ:

ճարոյ, առաքինութեան, դիւցազնութեան, մարտիրոսութեան վկայութիւններէն վերջը՝ ներելի է ըսել թէ, «Ս. Պետրոսի գլխաւորութիւնը և իւր յաջորդաց գերիշխանութիւնն, ապացուցեալ իրողութիւններ չեն», այլ եւս բոլոր մարդկային գիտութիւնք ուրիշ բան չեն բայց միայն ահռելի քառս մը շփոթութեան և բոլոր ազգերու պատմութիւնքն ո՛չ այլ ինչ կարեն համարուիլ բայց միայն ամենէն դիւական հնոտից հրեային կոյտ մը . . .

Ա՛հ, ո՛րքան ճշմարիտ է թէ մարդիկ Եկեղեցւոյ ուրացողներն լինելէ առաջ բանականութեան եւ ողջմտութեան ուրացողներն են եղած: Այդ ծաղրելի տողեր Աստուծոյ դէմ հայհուցութիւն պիտի լինէին եթէ նախ պատմութեան դէմ, գիտութեան եւ ուղիղ բանի դէմ անպատկառ լինամանք չլինէին: Ի՞նչ, Աստուած մը երկինքէ երկիր կիջնէ տիեզերական փրկութեան, ճշմարտութեան յաղթանակին համար եւ դեռ չենք գիտեր թէ ի՞նչ է ճշմարտութիւնը . . . : Աստուած մը անբացատրելի տանջանաց կը մատնուի, իւր պաշտելի արեան մինչեւ յետին կաթիլն կ'սպառէ, նոր ընկերութիւն մը, իւր Եկեղեցին հիմնելու համար, եւ դեռ այսօր տասն եւ ինն դարեր ետքը՝ չենք գիտեր մեք քրիստոնեայքս թէ ո՛րն է այդ ընկերութիւն, ո՛րն է ճշմարիտ վարդապետութիւն երկնաւոր Մարտիրոսին, չենք գիտեր թէ ու՛ր է սիրելի հօտն Աստուծային Հովուին . . . : Բայց այս ուրանալ է ո՛չ միայն փրկագործութեան հրաշակերտն, այլ եւ ուրանալ է Քրիստոսի Աստուածութիւնն, առ ոտն կոխել է այն պաշտելի արիւնն որ չէ կրցած ոչ միայն բարոյական ո եւ է գերազանցութեամբ փայլեցնել իւր Եկեղեցին, այլ եւ ոչ իսկ նորա կեանքն գոյութիւնն ապահովել ճշգրէ կը բաւէ ուշադիր ակնարկ մը միայն ձգել բոլոր այն ազգաց վրայ որք քրիստոնեայ անուամբ կը պարծին՝ համոզուելու համար թէ կամ կաթողիկէ Եկեղեցին է ճշմարիտ Եկեղեցին Քրիստոսի եւ կամ Քրիստոս հեռի հրաշակերտ մը ստեղծելէ ամենէն ահռելի վրժած մ'արտադրած է:

(Շարունակելի)

Գ Ե Ր Յ Ա Ր Գ Ե Լ Ի

Հ. ՕԳՈՍԻՆՈՍ Ծ. Վ. ԳՈՒՅՈՒՍՃԵԱՆ ՄԵԾԱԽՈՐ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՐՑ ՎԵՆԵՏԿՈՅ

Յետ կարճատեւ հիւանդութեան և ընդունելոյ Եկեղեցւոյ Ս. Խորհուրդները կնքեց իւր արդիւնալից և առաքինազարդ կեանքն ի հասակի 73 ամաց: Իւր կրօնակից Եղբարք, սգազգեաց Քոյրն և Քեռորդք և համայն ազգականք ցաւօք սրտի կը հրաւիրեն զբարեկամ և զծանօթս ներկայ գտնուիլ յուշարկաւորութեան և Քահանայաթաղի տխուր արարողութեան, որ պիտի կատարուի վաղը Ուրբաթ ժամը Չին ը. թ. փոխադրուելով իւր բնակարանէն ի Ս. Յով. Ոսկեբերան Եկեղեցին: Բերա, 25 Յուլիսի 1896

ԱՌ Պ. ԿՈՄԻՏԱՍ ՈՍԿԵԱՆ

Ի Գաղաթիւղ.

Ազնիւ Պարոն,

Անշուշտ կը յիշէք Ձեր բառագրոց նըկատմամբ հրատարակած քննադատական եւ երկու պատասխանագրերս: Ընդ երկար ջանացիք հաստատելու քննադատութեան կողմնակալութիւնը եւ Պատկեր Հանգիսի մէջ անձնական վիրաւորիչ յօդուածներով ալ զիւ լռեցնել ուզեցիք: Թէ դուք եւ թէ ես ստիպուեցանք երրորդի մը՝ որ է Հանգիսի Ամսօրեայի պատուական խմբագրութեան անկողմնակալ վճիռն ենթարկել մեր մէջ խնդրոյ նիւթ եղած քննադատութիւնը. բայց աստի իմ կողմանէս վերջին պատասխանագրիս մէջ Ձեզի խոստացած էի թէ հակառակ պարագային յետս պիտի կոչեմ զբաժնեւ եւ նուիրեմ Ձեր բառագրէն երկու օրինակ ազատ դպրոցի մը: — Հանգիսի Ամսօրեայի խմբագրութիւնն իրեն վճիռը տուած է իւր թերթին օգոստոսի թիւոյն մէջ: — Կը ներէք անտարակոյս թէ նախ հրապարակաւ շնորհակալութիւնս յայտնեմ Հանգիսի Ծաղկաքաղին եւ ընդօրինակեմ հոս գէթ ի գիտութիւն եւ ի շինութիւն պատ. լրագրիս ընթերցողաց՝ անոր վճիռը, վերջացած համարելով այսու գիտական վիճաբանութիւնն եւ ազատ՝ հրապարակաւ Ձեզի տուած խոստումս, քանի որ Իրաւարարին վճիռը կը հաստատէ քննադատութեան ներքին արժէքն, մանաւանդ թէ աւելի հիմնականօրէն և ընդարձակօրէն մատնանիշ կընէ Ձեր բառագրոց թերութիւնները:

Բերա, 24 Յուլիսի 96

ԴԻՏՈՂ

Սէն Մալու, — Բէյսի ճիւմհուր Սէն.Մա-
լուեա չըգտըղնտա, Կէալի Թարաֆընտան
Ֆէվզէլատէ ալգըշլանմըշ, վէ միւթէսար-
րըֆ տարիշսիւնտէ մէմուրիյնի մաւալլիէի
հուգուրուեա գապուլ իթմիշ տիր, Տէվարի
հիւքիւմէթ րէիսլէրիյլէ մուալլիմէր միւշա-
րիլէյհէ Թագտիմ օլուհմուշար տըր, Տաի-
րէի պէլէտիեհտէ պիր զիեաֆէթմ քէշիտէ
իտիլմիշ տիր, Էսյլէտէն սօնրա միւշարէլէյհ
խասթախանէի զիեարէթլէ, Սէն-Սէրվանա
կիթմիշ տիր, Օրատա տախի ֆէվզէլատէ
մէրասիմի իսթիգալալիէ ինրա գըլընմըշ
տըր, Բէյսի ճիւմհուր, օրատան Տինիարա
կիտիպ խասթախանէի զիեարէթ իթտիք-
տէն վէ պիր զիեաֆէթտէ տէ պուլուհտուգտան
սօնրա, Տինիարա ագիմէթլէ տաիրէի պէլէ-

տիեկտէ մէմուրիյն վէ ստիւթէի գապուտէն սօնրա վարօրա րաքիպ օլուպ, կիճէի վարօրտա կէշիւմիշ տիր:

Բարիս. — Զարըն, կէշէճէ սեպտաւտէ Զարանսահա կէշէճէկիւնի պու կիւն նէշը օլու- նան նօր դաղէթաւը թէշմին իտիւթ:

Բարիս. — Բարիս զարպիւսնէսի՝ Բուսիա- նըն քեաֆֆէի սիքէշէրիւնի տարպ իթմէկի թէշահաւ իթմիշ տիր:

Զարըն աթըպպասը՝ միւշարէլէյնի Վիշի գապուտաւընա աղիմէթիւնի թափսիէ իյ- լէֆիլէր տիր:

Խարիճիէ նազըրը Մ. Հանօթօ՝ Զարըն գապուտիւթի իշին թէտարիքեաթը լազը- մէի իճրա իթմէք իւզրէ եարըն Վիշիէ կի- տէճէք տիր:

Երուսն գրալընըն՝ աւէթի վէճէլէ սեպ- տեթերտէ էքս-լէ-Պէն գապուտաւընա կի- տէճէկի խապէր վէրիւթօր: Միւշարէլէյնի իթալիսահա տախի սէյեաւաթ իտէճէկի թի- վաեթ օլուսուեթ:

Լօնտրա. — Վիւքէլի հազըրէ իլէ իր- թիպաթը մալիւմ պուլուսն Մօրնիկ Բօթ զաղէթասը՝ ինկիլթէրա իլէ Ալմանիա պէյ- նիւնէքի միւնասէպաթտան պաշս իթ- տիկի սըրատա, Ալմանիա նիւմ րէսմի դա- զէթալարընըն նէշիւթաթը հազըրէսի, կէշէն յուշմար օրթալարընտա Պէրիլի մէհաֆիլի սիւսալիւթսիւնտէ ինկիլթ աօնանմասը ալէյ- հինէ իւնը հարպ իշին վուգու պուլան ճիտաթ թասապուրընը խաթըրա կէթիւթ- ճէք սուրէթտէ պուլուստուղուսն պէհան իտիւթ:

Գրալիցա Վիւքթօրիւնըն՝ եազընտա ի- տարէի հիւքիւմէթի բրէնս տը Կալա թէրք իտէճէկիւն տաիր չըգան շայեա րէսմէն թէքիպ իտիւթիշ տիր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Բէսմի. — Սահէլ գուտրէթ վաեթի հազըրէ- թի Խիւաֆէթընահա Մամուրէթ իւլԱզիդ, Պիթիւս, էնգարէ, էրգրոււմ, Խիւտալէն տիւեար, Մուսուլ, Հալէպ, Թրապիզօն, Գօնիա, Վան, Գաւսիճմօնի, Ատանա վէ Սիվաս վիւաեթէրիւնտէ աախի իւմն ու սասիշին պէր քէմալ օլուսուղու՝ մազամը Սա- տարէթ յուլիս 23 թարիսիլէ վարիտ օլան թէլէկրաֆիւրտան աւալըմըն տըր:

— Պաղտաւ վալիսի Աթաուլլահ բաշա հազըրէթ լէրիւնէ հիւնի րիւթ պէտէն Մէհիտի- նիւնըն իհսան պուլուսուղու տուր:

— Աթիւնտան իշար իտիւթիկիւնէ կէօրէ, Երուսն հիւքիւմէթի, կէշէն ճուսաւ իրթէ- սի հիւնիւնտէն պէրի Բիթէ սահիլիւնէ աաթէր սէվգիլէ, կիճէլէիւն հարէքէթ իտէճէք աշ- ֆիւնէլէրիւն մէնիւնէ դարէթ իթմէքտէ ի- միշ: Թէտապիւրի մէքիւրէեք իլաւէթէն պաղը մահէլէրէ գարաղօլար իգամէ իտիւ- միշ տիր: Տիկէր թարաֆտան տախի հար- պիւնէ նազըրը՝ Լարիսա գօմանտանը իլէ մու- խապէրէեք տէվամ իթմէքտէ վէ էշգընա Փրօգալարընըն հուտուտը Օսմանիէեք մէն:

նի թէճապուգաթը մազալ տիլէ էվմիւրի գա- թիւնէ վիւմէքտէ իմիշ:

Պիրի 300 վէ տիկէրի 120 քիշիտէն միւ- րէքէպ իքի էշգընա Փրօգալարընըն հուտու- տը Օսմանիէեք թէճապուգա հազըր պիւ հալտէ պուլուստուղարընը, Թէսալիտաթի Օսմանիւ շէհպէնտէրի թարաֆընտան տի- տըղը մալիւմաթ իւզէրիւնէ, Աթիւն Օսմանիւ սէֆիւրի Երուսն հիւքիւմէթիւնէ իսպար իթ- մէքէ, հիւքիւմէթի մէքիւրէ պու Փրօ- գալարըն տաղըմմազ իշին թէտապիւրի լազը- մէի իթթիւսալ իլէմիշ տիր:

— Բարիստէն իշար իտիւթիկիւնէ նէգարէն, էսհամը Օսմանիէեք երէքսէք Փիւթալա ա- լընմահա պաշլանմըն տըր:

— Բուսիա սէֆարէթի մահէթիւնէ մէմուր Տօնիլէ վարօրու տիւն Եալօվահա կիթմիշ տիր:

— Տիւեուըն ումուսիւնէ մէճիւսի իտարէ- սիւնտէ Զարանսըղար վէքիլի Մ. Պէրօթէ՝ պիւր գաշ կիւնտէն պէրու Բօմատա օլուպ եա- զընտա Պէրիլիէ ալտէթ իտէճէք տիր:

— Անատուլուտա իլէրուտէ թէշէթիլ օլու- նաճաք նահիլէլէրիւն գապա վէ եա սանճաք մէրքէլիւնտէն նիհաեթ 3 սաաթ ուզադտա պուլուստուղուսն մուգարէր օլուպ, պու խուսուսըն էրգրոււմ վիւաեթիւնտէ վէ Պահաղիտ սանճաղընտա թէմալիլէ մէվզըի իճրահէ վազը հազըրնտա Եուրաի տէվէթ- տէ վէրիլէն գարարըն թասալիլի միւպէյ- եիւ իրատէի սէնիւնէ շէրէֆսաւըն պուլուս- մուշ, վէ քէյֆիւնէթ Անատուլու վիւաեթը Եահանէսի միւքիւթիլի Եաթիւր բաշա հազ- րէթիլէրիլէ վիւաեթը Եահանէ վալիլէրիւնէ պիւթիւրիւմիշ տիր:

— Ֆրանսա, Ալմանիա վէ իթալիա սէ- ֆիւրիլէրիլէ Բուսիա վէ ինկիլթէրա մասաւ- հաթ կիւքարարըն էվէլէի կիւն Պիւեւէքտէ- րէեք աղիմէթէ, Ավսթրիա-Մաճար սէֆիւրի Պարօն տը Գաւիշէ իլէ միւլապաթ իթմիշէր տիր:

— Սալը կիւնիւ Պապը Ալիտէ, սատրա- ճամ հազըրէթիւրիւն թահթը րիւսալէթիլէ- րիւնտէ պիւր գօմիսիւն թէշէթիլ պուլուսուպ, պու գօմիսիւնտա Ատիլիէ վէ Մէգահիպ նէ- գարէթի մէգահիպ միւսիւրի Զիլէր պէյէֆ. հազըրէթիլէրիլէ նէգարէթի միւշարէլէյնիւն տիկէրպաղը մէմուրարը հազըր պուլուսուղու- լար տըր:

— Սապըգ Բոււմ բաթրիկի նէօֆիթօս էֆ. նիւն կէօղիլէրիւնտէն մուգարըն օլուսու- ղու, Զաթը հազըրէթի Բատիլահիւնի մա- լիւմիւ օլմաղլէ, եալէրանը Եհհիւրիւտէն պիւրի, միւշարէլէյնի իգամէթ իթիւկի Պուր- կաղ տատաւըն իգամ պուլուսուղարաք, թէ- վէճիւհաթը սէնիւնէ թէպիւր իտիւմիշ օլ- տուղուստան, Նէօֆիթօս էֆ. տիւն մա- պէյնի Հիւմանուսն աղիմէթէ, աղըն իւք- րան վէ ուպուսիւնէթ իթմիշ, վէ պիւլապը- թա Եաթիլի իլթիֆաթը Եհհիւրիւտի օլմուշ տուր:

— Զարանսըղ սէրմահէտարանընտան Մ. տիւ Եօսէյնի՝ հիւքիւմէթի Սէնիւնէ միւրա-

ճաաթլա, Ատանաւտան Տիւարպէթիւրէ գա- տար պիւր տէմիւր եօլու խաթթընըն վէ միւ- նասիպ օլան պիւր նոգթատան Եուսուրթա- լըգ իմանընա տէկիւն պիւր շիւպէնիւն վէ մէքիւր իմանտա պիւր իմանըն ինչասը իմթիւաղընը իսթիտա իլլէտիկիւնի Մանի- թէօր Օրիանթալ եազմըն իսէ տէ, իթի- տանըն միւմալիլէյն թարաֆընտան վէրիւ- մէիւպ, Բարիս Փապրիգաթօր վէ սէրմա- եէտարանընտան Մ. Տէրօշ թարաֆընտան թապիւմ գըլընաղը, վէ միւմալիլէյն պիւր շէրաիթ մէքիւր խաթթըն ինչասըն տէ- րիւհտէ իտէճէկիւնի աղ վէ պէհան իլլէմիշ օլմասընա մէպիւ, իսթիտաւը մազամը Սա- տարէթէ թասպիպ օլուստարաք, Նաֆիա նէ- գարէթիւնէ հէվալէ պուլուսուղու օլտուղուս- տան, իգթիլա իտէն միւքաթէրաթտա հա- զըր պուլուսմազ վէ իշի պիւր ան էվէլէ նէ- թիւնէլէտիւմէք իշին, միւմալիլէյն թարա- ֆընտան եազընտա շէրիւմիլէ պիւր վէքիւ կիւնտէրիլէնէկի իշիտիւմիշ տիր:

ՅՈՆՏՈՒԱՐԸՆ ՏԻԻՇԹԻՍԻ

Մօնիթէօր Օրիանթալ զաղէթասը, տիւն- քի նիւսիւսիւնտէ, չու աղալըգ էսհամը Օս- մանիէ ֆիւթաթլարընտ աղըգ օլան տիւշ- կիւնիւկիւն սէպէպիլէրիւն իլլաշէն ուզուսն պիւր մէգալէ նէշը իլլէմիշ տիր: Պա մէգալէ- տէ ֆիւթաթլարըն տիւշկիւնիւկիւնիւն պէտ- խահան թարաֆընտան հէր կիւն մէյտանա չըգարընտ շայեալարտան իլլէրի կէտիկիւնի, վէ կէշէնտէ հիւքիւմէթի Սէնիւնէ ճանիպիւն- տէն րէսմէն թէքիպ օլուստան գալմէ չը- գարըմասը մէսէլէսիւնի տէ պու ճիւմիլէտէն օլտուղուսն պէհան իլլէտիլէտէն սօնրա, Օսմանիւ էսհամընը տիւշիւրմէք իւզրէ վու- գու պուլան թէրթիպաթըն, մահա կէ- շէն նոյեմբերտէ օլտուղու կիպի, մալիւնէճէ պիւր պուհրան զուհուրա կէթիւրէք իսթի- ֆատէլէրիւն թէշմին իթմէք մազալէտիւնէ միւպիլէնի պուլուստուղուսն եազմըն, վէ էքսէր Զարանսըղ վէ Պիւնիգանըն մալիւնէ զաղէթալարընըն, էսհամը Օսմանիէեք տիւ- շիւրմէք իւզրէ նէշը օլուստան շայեալարըն մէրքէթի Լօնտրա օլտուղուսն պէհան իթ- տիլէրիւնի զիւր իլէ, իթիւնի տէրէճէտէ է- հէմիլիլէթի պօրսալարըն պուլուստան շէհիւ- լէրտէք թալիլաթ սահիպիլէրիւն, չըգան թալալիլէ էգհանը մուճիպ շայեալար իւզէ- րիւնէ էլլէրիւնտէք թահվիւթը սաթմտա շիթալ իտէրէք, պու սուրէթիւն ֆիւթաթլար տիւշիւնէ, մէնֆաաթէրէսթիլէրիւն, մէքիւր էսհամը շէքմէքտէ օլտուղարընը սէրահա- թէն պէհան իլլէմիշ, վէ իւլալէթէն շէյլէ տէմիշ տիր:

Երու եօլտա չըգան շայեալարըն թաս- տիլիւնէ պէքիւմէքսիլիւն հարէքէթ իտիւտի- կի իշին, մէքիւր հալ, րիաքամըղտա բէք չօգ զարար վէրմիշ տիր: Պուսուլա պէրապէր սօն կիւնիլէրտէքի ֆէվգէլատէ թէպէտուիւ- լաթա րաղմէն, Օսմանիւ ֆօնսուլարըն բէք զի-

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻԵԱԶ ՎԵ ՄԵՍՈՒԼԸ ՂԱԶԵԹԱ
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆ